

Styret i DNB Livsforsikring AS
Postboks 7500
5020 BERGEN

VÅR REFERANSE

18/8421

DERES REFERANSE

FT Rapport 25. januar 2019

UNNTATT OFFENTLIGHET

Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1.
ledd nr. 2

DATO

07.05.2019

Merknader - endelig rapport

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i DNB Livsforsikring AS (heretter DNB Liv) 16. november 2018. Tilsynet hadde som formål å gjennomgå konsernintern utkontraktering, med hovedvekt på IKT-området.

Til grunn for disse merknadene ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 25. januar 2019 og styrets kommentarer til rapporten i brev av 26. mars 2019.

Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet:

1 FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

1.1 Overordnet styring og kontroll

1.1.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Generelt om konsernretningslinjer

Styrende dokumenter i et konsern som fastsetter rammer eller prinsipper for hvordan virksomheten skal drives, må vedtas som egne styrende dokumenter i relevante datterforetak. Styret og ledelsen i datterforetaket har et selvstendig ansvar for å vurdere om retningslinjene må tilpasses virksomheten i datterforetaket. Finanstilsynet la i sin foreløpige rapport til grunn at sentrale retningslinjer i DNB-konsernet er vedtatt som styrende dokumenter også i DNB Liv. Finanstilsynet ba styret redegjøre nærmere for prinsippene som legges til grunn når konsernretningslinjer vurderes og vedtas, herunder hvordan en sikrer at retningslinjene i tilstrekkelig grad er tilpasset DNB Livs virksomhet.

Det følger av styrets svar at konsernets styringsprinsipper, konsernpolicyer og konsernstandarder er vedtatt av styret i DNB Liv. Styringsprinsipper og konsernpolicyer er utformet slik at de er dekkende for alle foretak og forretningsområder i konsernet. Styret fremhever at det er etablert egne prosesser for utarbeidelse av slike dokumenter i konsernet som også inkluderer DNB Liv, og at disse prosessene i forkant av styrets behandling sikrer at dokumentene er dekkende også for DNB Liv. DNB Liv blir inkludert i utarbeidelse av konsernstandarder (som operasjonaliserer konsernpolicyene) i den grad disse er relevante for foretakets virksomhet. Konsernet vektlegger at konsernstandarder skal være gyldig for alle foretak og forretningsområder, men at spesifikke behov skal dekkes av underliggende instruksjoner. Styret fremhever at DNB Liv har utarbeidet en rekke instruksjoner som er spesifikke for de krav som gjelder for livsforsikring, herunder de krav som følger

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
Telefaks 22 63 02 26

post@finansstilsynet.no
www.finanstilsynet.no

Saksbehandler

Runar Elvsborg
Dir. tlf 22 93 99 03

av Solvens II - regelverket. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning, og legger til grunn at styret jevnlig evaluerer styrende dokumenter som regulerer DNB Livs virksomhet.

1.1.2 Organisering og ansvarsforhold

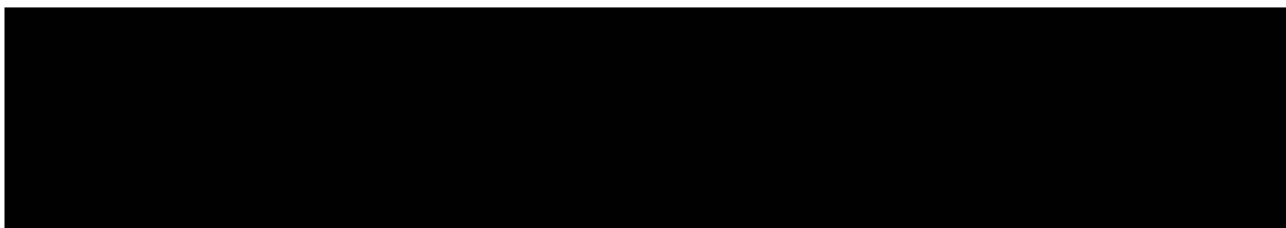
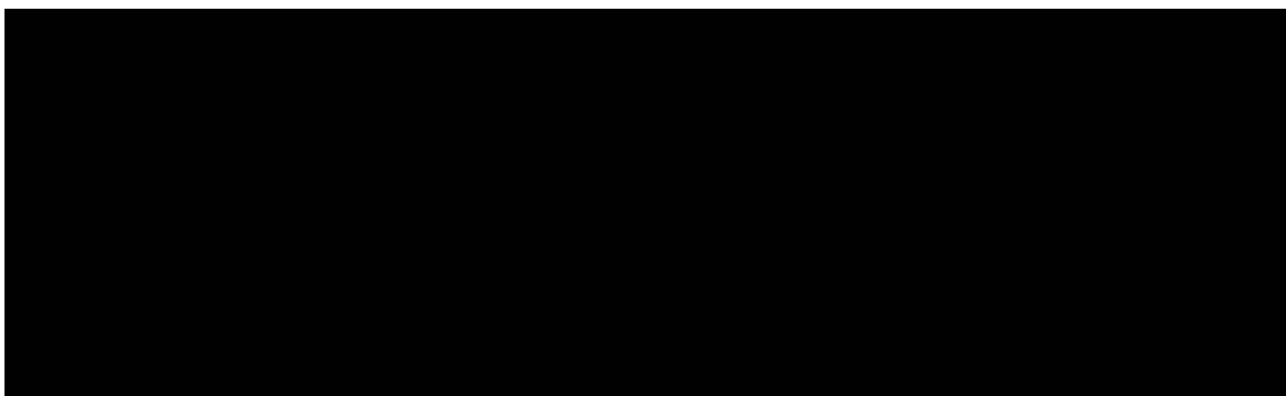
Separasjonsprinsippet mv.

Beslutningsprosesser

Finanstilsynet legger til grunn at DNB Liv må være organisatorisk integrert i DNB-konsernet på en slik måte at det ikke er risiko for at det blir fattet beslutninger som ikke er i DNB Livs interesse. Vesentlige forhold som berører DNB Livs virksomhet må formelt og reelt vurderes og besluttes av DNB Livs styre og ledelse.

Finanstilsynet registrerte at DNB Liv i 2017 funksjonelt ble en del av konsernets forretningsområde "Wealth Management & Insurance". DNB Liv var tidligere underlagt flere av konsernets forretningsområder. Finanstilsynet merket seg at det fremheves at den nye organiseringen vil lette den operative oppfølgingen av foretaket gjennom at det nå er samsvar mellom juridisk struktur og operasjonelt ansvar. Finanstilsynet ba styret generelt redegjøre for beslutningsprosessene innen forretningsområdet og hvordan DNB Livs uavhengighet ivaretas. Finanstilsynet ba styret særskilt redegjøre for hvordan interessekonflikter håndteres.

Det følger av styrets svar at ledermøtet i forretningsområdet er et organ for koordinering og samordning av DNBs kundeaktiviteter. Alle saker som fremmes for styret i DNB Liv behandles i ledergruppen i foretaket, og fremmes i tillegg i forretningsområdets ledergruppe til orientering der det er relevant. Det er styrets oppfatning at slik koordinering og samordning er i kundenes interesse og at det ikke går på bekostning av DNB Livs uavhengighet. Styret fremhever at det løpende blir orientert om initiativer og resultater knyttet til markedsaktiviteter, og at foretakets uavhengighet sikres gjennom inngåtte utkontrakteringsavtalever. Det er styrets vurdering at eventuelle interessekonflikter løses innenfor rammer og retningslinjer gitt i utkontrakteringsavtalene. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning, og legger til grunn at vesentlige forhold som berører DNB Livs virksomhet formelt og reelt vurderes og besluttes av DNB Livs styre og ledelse.

Utkontraktering

DNB Liv har utkontraktert oppgaver til DNB Bank ASA og DNB Asset Management AS. Finanstilsynet er av den oppfatning at de samme prinsippene som gjelder for gruppeekstern utkontraktering, også bør gjelde for gruppeintern utkontraktering, men anerkjenner at oppdragsgiver i slike tilfeller vil ha bedre informasjon om oppdragstaker.

Finanstilsynet påpekte at det i DNB Livs retningslinjer for utkontraktering ikke stilles krav om at det skal være egne ansvarlige i DNB Liv for den enkelte utkontrakterte funksjon/oppgave. Finanstilsynet er av den oppfatning at det bør utnevnes egne ansvarlige for utkontraktert virksomhet i foretakets førstelinje.

Det følger av styrets svar at den enkelte linjeleder har ansvar for hele verdikjeden og leveranser knyttet til denne, enten de utføres i egen organisasjon eller av andre. Finanstilsynet registrerer imidlertid at DNB Liv vil oppdatere retningslinjen for utkontraktering slik at det fremgår at det skal være egne ansvarlige i DNB Liv for den enkelte utkontrakterte funksjon/oppgave. Finanstilsynet noterer vider at foretaket vil oppdatere retningslinjen slik at det kommer tydeligere frem hvordan avtalene skal behandles, besluttes og hvem som skal signere.

Compliancefunksjonen

Det følger av finansforetaksloven § 13-5 andre ledd at forsikringsforetak skal ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for internrevisjon, risikostyring, etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift og uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for aktuarfaglige oppgaver (aktuarfunksjon). Bestemmelsen gjennomfører kravene om kontrollfunksjoner i Solvens II. Det følger av artikkel 268 (1) i forordning (EU) 2015/35 (tilsvarer tidligere forskrift om utfyllende regler til Solvens II-forskriften), at foretaket skal innlemme funksjonene og de tilknyttede rapporteringslinjene i organisasjonsstrukturen på en slik måte at den enkelte funksjon ikke er utsatt for innflytelse som kan påvirke dens evne til å utføre oppgavene på en objektiv, rimelig og uavhengig måte. Hver funksjon skal rapportere direkte til styret.

Etter Finanstilsynets oppfatning bør kontrollfunksjonene (andrelinjefunksjonene) rendyrkes for å sikre tilstrekkelig uavhengighet fra utøvende funksjoner (førstelinjefunksjoner). Finanstilsynet mener at leder av den enkelte kontrollfunksjon organisatorisk bør være direkte underlagt daglig leder, men Finanstilsynet har akseptert at aktuarfunksjonen og risikostyringsfunksjonen integreres i én organisatorisk enhet så lenge dette ikke innebærer interessekonflikter. Lederen av den enkelte funksjon bør uansett organisering ha fullmakt og plikt til å rapportere direkte til daglig leder og styret. Finanstilsynet legger til grunn at instruksjer/funksjonsbeskrivelser vedtas av styret.

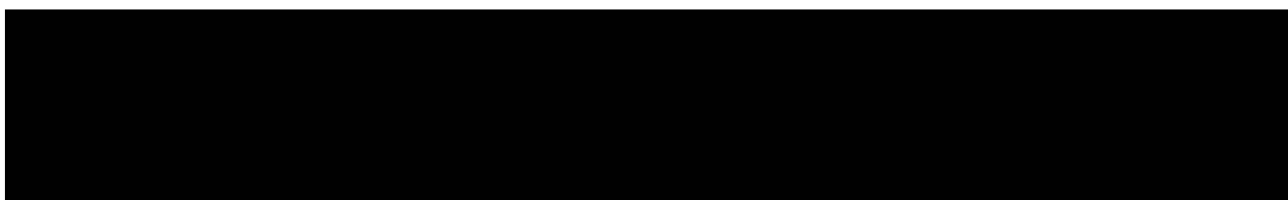
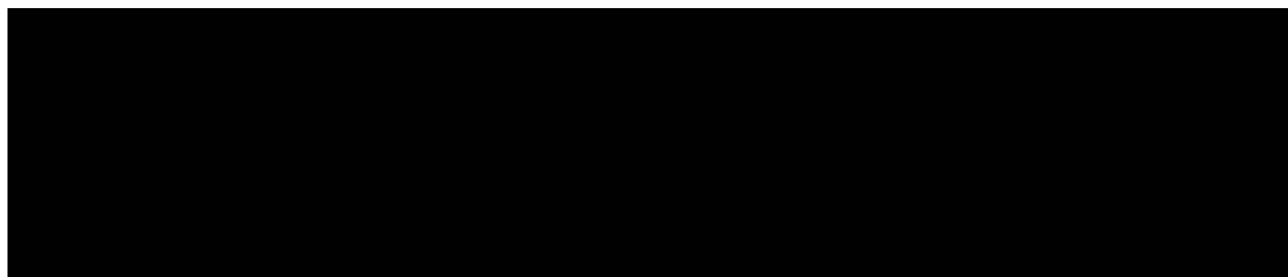
Organisering – uavhengighet

DNB Livs compliancefunksjon er organisert som en seksjon i risikostyringsenheten. Leder av risikostyringsfunksjonen er leder for compliancefunksjonens nærmeste leder. Finanstilsynet stilte i 2015 spørsmål ved om dette fullt ut sikrer tilstrekkelig uavhengighet overfor øvrige

kontrollfunksjoner. Finanstilsynet viste i samme brev til Finanstilsynets vurdering av konsernets compliancefunksjon. Finanstilsynet registrerer at organiseringen av konsernets compliancefunksjonen er endret slik at funksjonen ikke lenger er integrert i konsernets risikostyringsfunksjon. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at Finanstilsynet på bakgrunn av dette finner det naturlig at styret i DNB Liv gjør en ny vurdering av organiseringen av foretakets compliancefunksjon. Finanstilsynet påpekte at Finanstilsynet uansett ville forvente at styret jevnlig vurderer kontrollfunksjonenes uavhengighet mv.

Det følger av styret svar at det har vurdert organiseringen til compliancefunksjonen og besluttet å videreføre compliancefunksjonen som en del av risikostyringsfunksjonen. Styret fremhever at et viktig premiss for denne beslutningen er at funksjonen er en selvstendig funksjon hvor leder av risikostyringsfunksjonen ikke har rett eller mulighet til å gripe inn compliancefunksjonens planer og vurderinger. Styret fremhever compliancefunksjonens plikt til å rapportere direkte til styret og administrerende direktør og at leder av funksjonen i enkeltsaker kan gi tilbakemelding direkte til foretakets ledergruppe gjennom å være tilstede på de saker som vurderes å være av spesiell betydning for funksjonens ansvarsområde. Finanstilsynet registrerte imidlertid at compliancefunksjonens årsrapport for 2016 og 2017 er blitt presentert for styret av leder av risikostyringsfunksjonen og ikke av leder av compliancefunksjonen. Finanstilsynet finner det naturlig at leder av funksjonen som et minimum presenterer sin årlige rapport for styret. Finanstilsynet registrerte imidlertid at styret selv har påpekt dette overfor administrasjonen og at compliancefunksjonens årsrapport for 2018 ble lagt frem for styret av leder av compliancefunksjonen. Finanstilsynet stiller fortsatt spørsmål ved om compliancefunksjonens organisering fullt ut sikrer tilstrekkelig uavhengighet overfor øvrige kontrollfunksjoner. Finanstilsynet legger til grunn at styret jevnlig vurderer kontrollfunksjonenes uavhengighet mv. og tar til etterretning at styret vil gjøre slike vurderinger som en del av foretakets ORSA-prosess.

Ressurser

Internrevisjonsfunksjonen

DNB Liv har utkontraktert foretakets internrevisjonsfunksjon til DNB Bank ASA (Konsernrevisjonen). Finanstilsynet konstaterte i sin foreløpige rapport at det ikke forelå en utkontrakteringsavtale. Det var uklart for Finanstilsynet om konsernrevisjonens mandat er behandlet av styret i DNB Liv eller om det foreligger en egen instruks for internrevisjonsfunksjonen i DNB Liv. Finanstilsynet påpekte at det klart bør fremgå hvem som er leder av DNB Livs internrevisjonsfunksjon.

Finanstilsynet tar til etterretning at det nå er inngått avtale om internrevisjon og fastsatt retningslinjer for internrevisjonsfunksjonen.

1.1.3 Overvåking og rapportering

Overvåking/oppfølging av utkontraktert virksomhet

Finanstilsynet viser på generelt grunnlag til at DNB Liv har et selvstendig ansvar for å følge opp utkontraktert virksomhet og at styret og ledelsen allerede før en beslutning om utkontraktering tas, må sikre at organisasjonen besitter tilstrekkelig kompetanse og ressurser til på selvstendig grunnlag å kunne vurdere leveransen etter utkontrakteringsavtalen.

Finanstilsynet oppfattet det slik under tilsynet at DNB Liv ikke gjør særskilte vurderinger av den utkontrakterte virksomheten, men at dette inngår i foretakets løpende risikovurderinger på relevante områder. Finanstilsynet viser til at foretaket jevnlig bør vurdere kvaliteten på leveransene etter utkontrakteringsavtalen, også når disse er inngått med foretak i samme konsern. Finanstilsynet vil særlig peke på viktigheten av at det av utkontrakteringsavtalene også inngår løpende rapportering av vesentlige hendelser til DNB Liv, herunder til andrelinjefunksjonene. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for DNB Livs løpende overvåking/oppfølging av den utkontrakterte virksomheten, herunder kontrollhandlinger og risikovurderinger som gjennomføres av hhv. førstelinjefunksjoner og andrelinjefunksjoner.

Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning. Finanstilsynet registrerer at DNB Liv erkjenner at oppdragstakere innen noen områder har et forbedringspotensial i den løpende rapporteringen av vesentlige hendelser, og at DNB Liv og oppdragstakerne kan forbedre arbeidet med systematisk oppdatering av risikoanalyser og årlig framleggelse av dokumentasjon for at oppfølgingen av internkontrollen er tilfredsstillende.

1.2 IKT-området

Forankring av DNB Livs IT-strategi

Finanstilsynet har mottatt styrenotat datert 27. november 2014 hvor administrasjonen redegjør for IT-strategi for DNB Liv. IT-strategien er etter dette ikke behandlet i styret. Finanstilsynet er av den oppfatning at IT-strategien må forankres i og jevnlig vurderes av styret.

Det følger av styrets svar at styret er enig i at DNB Livs IT-strategi bør behandles jevnlig og vedtas av styret. Finanstilsynet tar til etterretning at DNB Liv legger opp til en årlig gjennomgang i styret.

Etterlevelse av IKT-forskriften

Finanstilsynet registrerte at DNB Livs compliancefunksjon i november 2017, vurderte at det var vesentlige mangler ved foretakets etterlevelse av IKT-forskriften. Finanstilsynet noterte at det i compliancefunksjonens årsrapport for 2018 følger at det gjennom første halvår 2018 er jobbet

målrettet med tiltak og at førstelinjen har meldt at de fleste tiltakene er gjennomført. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for status for DNB Livs etterlevelse av IKT-forskriften.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer at DNB Liv per dato etterlever IKT-forskriften. Finanstilsynet registrerer at styret vurderer at det med opprettelsen av egen funksjon for IKT-ansvar i DNB Liv er etablert en fungerende styringsstruktur med tilhørende rutiner for oppfølging av etterlevelse. Finanstilsynet ber om å få ettersendt eventuelle oppdaterte vurderinger gjennomført av eller på oppdrag av foretakets kontrollfunksjoner.

Dataintegritet

DNB Liv benytter en rekke IT-systemer som er mer eller mindre tett sammenkoplede. Data utveksles mellom systemene. Noen av systemene er egenutviklet, noen er hylleware og i en del tilfeller utveksles data med eksterne systemer. For enkelte av systemene rapporterer DNB Liv at leverandørene ikke har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet når det gjelder endringshåndtering og oppdateringer. Endringer i grensesnitt eller formater meldes ikke alltid til berørte parter. Et mye benyttet filoverføringsprogram har hatt alvorlige feil og konsekvensen av feilen har blitt overført til andre systemer igjen. Utfordringene kan gi svært uheldige konsekvenser i form av systemstopp, datatap, feilrapportering, beslutninger som blir foretatt på feil grunnlag og unødig ekstraarbeid. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at DNB Liv bør vurdere å utvikle ytterligere kontroller og rutiner på dette området.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at DNB Liv vil vurdere å utvikle ytterligere kontroller og rutiner for dataintegritet. Finanstilsynet registrerer at DNB Liv vurderer at løsningen for filoverføring som stabil og sikker etter at tiltak er gjennomført de seneste årene.

Tilgangsstyring

Finanstilsynet noterte seg at foretaket har leverandører som har adgang til å opprette brukere i foretakets systemer. Finanstilsynet gjør spesielt oppmerksom på risikoen forbundet med at det opprettes brukere som får direkte tilgang på fil- eller programnivå, dvs. at brukerne kan redigere direkte i filen eller programmet, eller kjøre programmet utenfor det regelmessige kjøreoppsettet. Opprettelse av slike brukere skjer ofte utenfor rammen av de etablerte tilgangskontrollsystemene. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for hvordan denne risikoen håndteres.

Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning og registrerer at DNB Liv vurderer risikoen ved tilgangsstyringen å være akseptabel.

Kontinuitetsløsninger

Finanstilsynet noterte i sin foreløpige rapport at foretaket har identifisert områder der kontinuitetsløsningen ikke fullt ut tilfredsstiller kravene som foretaket har satt til slike løsninger.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer at risikoen er akseptabel med gjennomførte og planlagte tiltak.

1.3 Annet

Nettoføring av kostnader knyttet til konserneksterne fond

Finanstilsynet registrerte at foretakets internrevisjonsfunksjon i en rapport i 2017 blant annet tok opp DNB Livs praksis for belastning av forvaltningshonorar for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser. Finanstilsynet forstod rapporten slik at DNB Liv belaster forvaltningshonorar i konserneksterne fond direkte i fondet gjennom reduksjon av beholdningsverdien (NAV). I rapporten følger enkelte prinsipper som vurderes å måtte være oppfylt for å oppfylle lovkravene. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at Finanstilsynet er enig i prinsippene om at kostnader kun skal belastes ett sted og at det må være åpenhet om hvordan kostnadene beregnes og hvordan de belastes. Finanstilsynet kan imidlertid ikke se at ovennevnte prinsipper er tilstrekkelige til fullt ut å ivareta etterlevelse av forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser. Finanstilsynet viser spesielt til at fripoliser er fullt betalte kontrakter og at forvaltningshonorarer skal belastes kontraktens administrasjonsreserve etter gjeldende pristariff. Finanstilsynet ba styret redegjøre for DNB Livs praksis knyttet til belastning av forvaltningshonorar i konserneksterne fond.

Det følger av styrets svar at DNB Liv vurderer at virksomhetsreglene og regnskapsreglene gir ulike føringer for hvordan forvaltningshonorar belastet i fond skal behandles. Styret fremholder at i henhold til regnskapsreglene skal endring i fondets NAV legges til grunn for kundens renteresultat, mens forsikringsregelverket tilsier at forvaltningshonorar i fond skal føres i administrasjonsresultatet. Med utgangspunkt i ulikhetene i regelverkene har DNB Liv valgt en todelt tilnærming til behandling av forvaltningshonorarene i fond. Foretaket har vært spesielt opptatt av å unngå ethvert spørsmål om habilitet i valg av investeringsobjekter. For konserninterne fond har foretaket valgt en løsning hvor forvaltningshonorarer belastet i fond blir tilbakeført til DNB Liv og tilført kollektivporteføljen som renteresultat. Forvaltningshonorarer knyttet til konserneksterne investeringer i kollektivporteføljen belastes i sin helhet i renteresultatet. DNB Liv er innkjøper av disse investeringene til markedsmessige vilkår og mottar ingen returprovisjon. Konserneksterne mandater og fond utgjør en liten andel av DNB Livs kollektivportefølje.

Finanstilsynet vil bemerke at reglene om kundetildeling (dvs. tildeling av overskuddsmidler), reguleres av forsikringsvirksomhetsloven med tilhørende forskrifter. Finanstilsynet viser til at en viktig forutsetning ved fastsettelsen av forsikringsvirksomhetsloven av 2005 og dens regler om pristariffer og premier, var prinsippet om at pensjonsinnretningene selv må bære risikoen for eventuelle underskudd på kostnadsresultatet i et år, men der pensjonsinnretningene til gjengjeld har rett til alt overskudd på kostnadsresultatet. Dette må ses i sammenheng med gjeldende overskuddsmodell som prinsipielt skiller mellom overskudd på henholdsvis årets kostnadsresultat, avkastningsresultat og risikoresultat. Underskuddet på kostnadsresultatet kan for pensjonsordninger med sikrede ytelser etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og tjenestepensjonsloven ikke dekkes ved fradrag i de overskudd på avkastnings- eller risikoresultatet som skal fordeles mellom og tilordnes forsikringskontraktene. Pensjonsinnretningene har som hovedregel heller ikke rett til andel av overskudd på avkastnings- og risikoresultat. Dersom forvaltningskostnader blir avregnet mot den avkastning som er oppnådd, vil dette føre til at forsikringskundene dekker kostnader som ellers skulle vært betalt av pensjonsinnretningen. Dette vil medføre at fripoliseeiere og pensjonister får tildelt for lavt (rente)overskudd, med lavere pensjonsregulering som resultat, noe som vil være i strid med lovens bestemmelser. Finanstilsynet legger til grunn at DNB Liv endrer praksis for behandling av forvaltningshonorarer i eksterne fond for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser, og ber om at foretaket gir tilbakemelding på om det vil innrette seg.

Finanstilsynet ber om å motta kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets merknader blir behandlet. Kopi av dette brevet bes sendt til ekstern og intern revisor.

For Finanstilsynet

Hege Bunkholt Elstrand
seksjonssjef

Runar Elvsborg
spesialrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.